

Spätná vysledovateľnosť potravín

Základom pre dokonalú vysledovateľnosť potravín od výrobcu ku konečnému spotrebiteľovi je použitie GS1 štandardov a systému GS1.

Bezpečnosť a výsledovateľnosť potravín sa v súčasnosti dostáva na popredné miesta záujmu diskusií nielen vo vláde, ale aj v potravinárskom priemysle, distribučných a obchodných centrách na celom svete. Vzniká množstvo podnetov navrhnutých na uvedenie rôznych foriem „trackingu“ a „trcingu“. Významná je tak pre **spotrebiteľov** – ochrana pred tovarom, ktorý je nebezpečný, nespĺňa hygienické, kvalitatívne a iné požiadavky, ako aj pre **výrobcov, distribútorov a obchodníkov** – získavajú prehľad o toku tovaru a v prípade potreby majú k dispozícii relevantné informácie.

Pod pojmom **výsledovateľnosť** podľa **ISO** rozumieme schopnosť nájsť históriu, použitie a lokáciu produktu (činnosti) prostredníctvom zaznamenananej identifikácie, a podľa **European General Food law** definuje **výsledovateľnosť** ako schopnosť sledovať a nájsť potravinu, krmivo alebo zviera, z ktorého pochádza potravina, a taktiež látku, ktorá je súčasťou potraviny alebo krmiva vo všetkých stupňoch výroby, spracovania a distribúcie.

Základné pojmy - tracking a tracing

§ **Tracking** – schopnosť nájsť cestu špecifického výrobku (výr. dávky) smerom nadol v dodávateľskom reťazci napr. z dôvodu zistenia stavu skladových zásob, kvôli riadeniu zásob a iných logistických účelov. Hľadá sa teda „cesta“ výrobku smerom od miesta pôvodu smerom k miestu spotreby.

§ **Tracing** – schopnosť identifikovať pôvod výrobku v dodávateľskom reťazci na základe záznamu o dodávateľovi. Takto sú výrobky sledované napr. pri potrebe stiahnutia z trhu alebo pri reklamácii tovaru.

Pre výsledovateľnosť je dôležitá jednoznačná identifikácia:

- **obchodných jednotiek** – na jednoznačnú celosvetovú identifikáciu obchodných jednotiek sa používa **GTIN** (Global Trade Item Number). Obchodná jednotka je akákoľvek jednotka, o ktorej je potreba opätovne získavať preddefinované informácie. Číslom GTIN identifikujeme aj jednotlivé úrovne balenia (maloobchodná jednotka, maloobchodné skupinové balenia, veľkoobchodná jednotka).
- **prepravných jednotiek** – na jednoznačnú identifikáciu logistických jednotiek (prepravných alebo skladovacích) sa používa jednoznačné identifikačné číslo **SSCC** (Serial Shipping Container Code). Logistická jednotka je zoskupenie tovaru do celku určeného na prepravu alebo uskladnenie.

- **lokácií (umiestnenia)** – na jednoznačnú identifikáciu miesta, cez ktoré produkt prechádza sa používa **GLN** (Global Location Number).

Zásady, technológie a nástroje vysledovateľnosti

ZÁSADY VYSLEDOVATEĽNOSTI	TECHNOLÓGIE	NÁSTROJE SYSTÉMU GS1
<ul style="list-style-type: none"> • Jednoznačná identifikácia • Získavanie a zaznamenávanie údajov • Prepojenie riadenia • Diaľkový prenos údajov 	<ul style="list-style-type: none"> • Automatická identifikácia • Automatické uchovávanie údajov • Elektronické spracovanie údajov • Elektronická výmenu údajov 	<ul style="list-style-type: none"> • GTIN, SSCC, GLN, AI • EAN/UPC, GS1- 128 • Softwarové aplikácie • EANCOM / XML

Právne formy upravujúce bezpečnosť potravín:

§ **Smernica 2001/95/EC** k všeobecnej bezpečnosti produktov (od 15.1.2004)

článok 3: Výrobcovia sú povinní umiestňovať na trh len bezpečné produkty.

článok 5: Výrobcovia by mali zaviesť postupy, ktoré na základe charakteristík produktu dokážu:

- identifikovať možné riziká spojené s ich tovarom
- zvoliť adekvátne opatrenie, ktoré ak je to nutné zabráni týmto rizikám, napr. stiahnutie tovaru z trhu, varovanie spotrebiteľov...

- **Nariadenie EÚ 178/2002** (platné od 1.1. 2005), ktoré vydal Európsky úrad pre bezpečnosť potravín. Na jeho základe musia podniky spracovávajúce potraviny zabezpečiť ich vysledovateľnosť a preukázať funkčnosť systémov, ktoré majú zaručiť spoľahlivú vysledovateľnosť.

článok 13: Členské štáty by mali prispievať k vývoju medzinárodných technických štandardov pre potraviny, krmivo a sanitu.

článok 14: Pokiaľ je nebezpečná potraviná časťou výrobnéj dávky, zásielky alebo rovnakej triedy, predpokladá sa, že celá takáto výrobná dávka alebo zásielka je tiež nebezpečná, pokiaľ neexistuje ďalšia evidencia o tom, že zvyšná časť dávky alebo zásielky nie je nebezpečná.

článok 19: Každý výrobca, spracovateľ, distribútor alebo obchodník musí okamžite iniciovať aktivity na stiahnutie tovaru z trhu, pokiaľ tento tovar nie je v súlade s požiadavkami EÚ a musí informovať

kompetentné authority. Tiež musí informovať spotrebiteľov o dôvode stiahnutia tovaru z trhu a v prípade nutnosti stiahnuť tovar aj od spotrebiteľov.

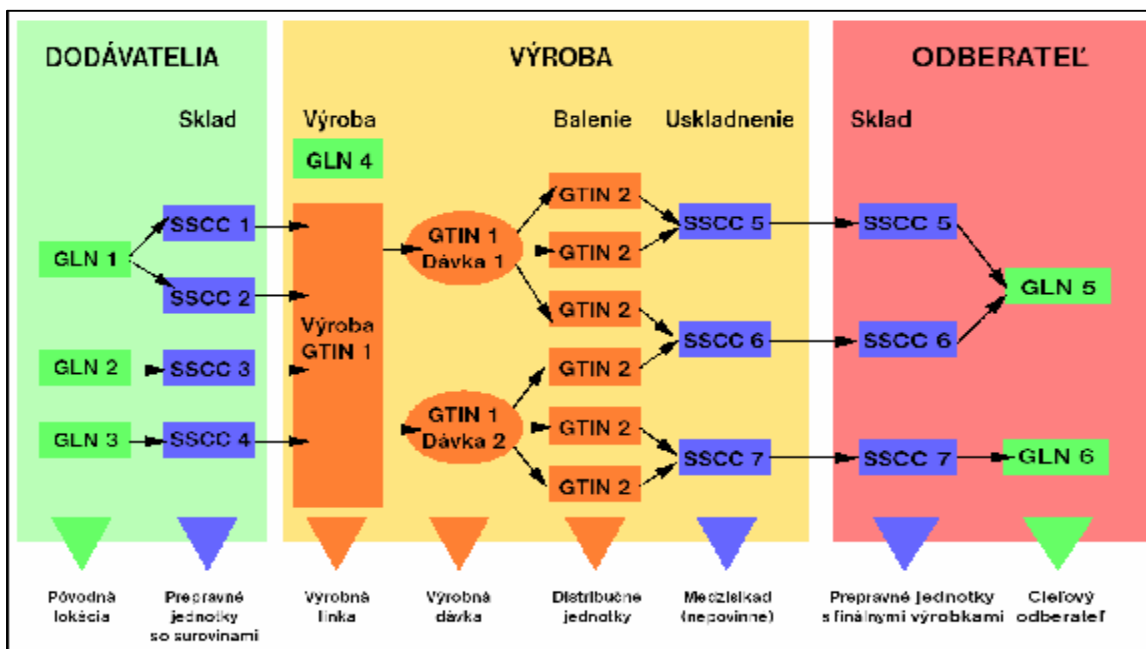
- **Zákon č. 472/2003 (152/1995) o potravinách (od 1.12.2003)**, ktorého hlavným cieľom je ochrana spotrebiteľa pred rizikovými, nebezpečnými alebo inak nevyhovujúcimi potravinami, a v prípade výskytu takýchto potravín zabezpečiť ich rýchle stiahnutie z trhu. Súčasťou tohto systému sa stal aj **RAPID ALERT SYSTEM** alebo rýchly výstražný systém, ktorý informuje spotrebiteľov v celej EÚ, teda aj u nás o rizikových potravinách cez rôzne médiá napr. prostredníctvom internetu (www.svssr.sk).

Podľa § 4 ods. 2 písmena e) vyššie uvedeného zákona je podnikateľ je povinný viesť evidenciu o všetkých dodávateľoch a odberateľoch zložiek potravín a zaviesť výsledovateľnosť:

1. potravín,
2. zvierat určených na produkciu potravín,
3. látok, ktoré sú určené na pridávanie do potravín.

Ako to prebieha v praxi:

1. Väzby vo výrobe

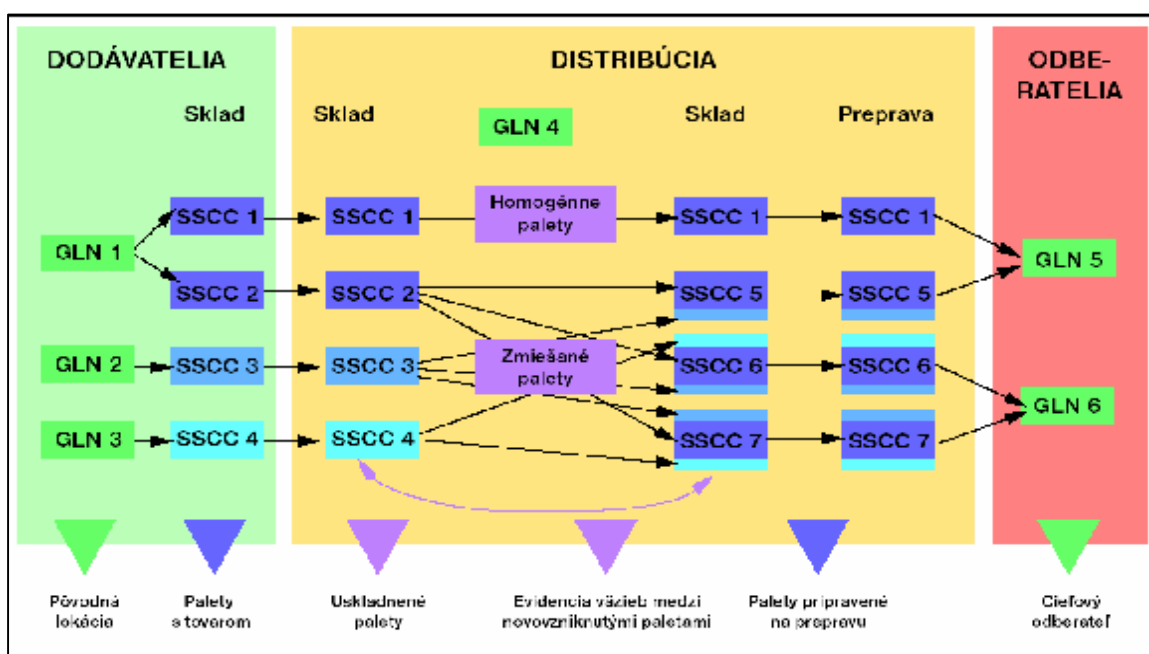
1. DODÁVATELIA – každý dodávateľ má pridelené jednoznačné identifikačné číslo umiestnenia spoločnosti **GLN (1 – 3)**, ako aj každá paleta so surovinami má pridelené jednoznačné identifikačné číslo **SSCC (1 – 4)**. Po prijíme surovín na sklad sa zaeviduje číslo palety SSCC a vytvorí sa väzba na GLN dodávateľa.

2. VÝROBA – výrobca, ktorý ma takisto pridelené **GLN 4** vyrába spotrebiteľský tovar – **GTIN 1**, v rôznych výrobných dávkach, ktoré majú svoje označenie (**dávka 1 a dávka 2**). V ideálnych

podmienkach sa číslo palety SSCC alebo GTIN + číslo výrobnej dávky zaevidujú a vytvorí sa tak spätná väzba na GTIN výrobku a výrobnú dávku. Vo fáze balenia sa hotová spotrebiteľská jednotka GTIN 1 s príslušným číslom výrobnej dávky zabalí do distribučného balenia označeného **GTIN 2**. Tie sa ukladajú na palety určené na vyskladnenie označené číslami **SSCC (5 – 7)**. Palety SSCC (5 – 7) sa následne sa odošlú odoberateľom.

3. ODOBERATEĽ – jednoznačne identifikovaný **GLN (5 - 6)** dostane palety s označením **SSCC (5 – 7)**. Medzi GTIN distribučného balenia a SSCC číslom palety sa vytvorí väzba. SSCC číslo palety, ktoré prišlo odoberateľovi je previazané s jeho GLN.

2. Väzby v distribúcii

1. DODÁVATELIA - každý dodávateľ má pridelené jednoznačné identifikačné číslo umiestnenia spoločnosti **GLN (1 – 3)**, ako aj každá paleta so surovinami má pridelené jednoznačné identifikačné číslo **SSCC (1 – 4)**. Po prijíme surovín na sklad sa zaeviduje číslo palety SSCC a vytvorí sa väzba na GLN dodávateľa.

2. DISTRIBÚCIA – v distribučnom centre identifikovanom ako **GLN 4** sú palety uskladnené a pripravujú sa na ďalšiu distribúciu. Palety sa posielajú buď v nezmenenom stave - homogénne palety (**SSCC – 1**) alebo sa vytvoria nové – zmiešané palety z tovaru, ktorý prišiel na paletách **SSCC (2 – 4)**. Novovzniknutým paletám sa pridelia nové čísla **SSCC (5- 7)**. K novému SSCC číslu sa vytvorí väzba na SSCC čísla palet, z ktorých tovar pochádza, prípadne sa uvedie aj GTIN a číslo výrobnej dávky každého tovaru na paletu. Palety SSCC (5 – 7) sa následne sa odošlú odoberateľom.

